

**ASIGURAREA COMPETITIVITĂȚII ȘI RELEVANȚEI
BIBLIOTECII PRIN TRANSFORMAREA DIGITALĂ**

ENSURING THE COMPETITIVENESS AND RELEVANCE
OF THE LIBRARY THROUGH DIGITAL TRANSFORMATION

Lilia ABABII¹, Tatiana PRIAN²

Abstract: *Traditional libraries changed into hybrid libraries, libraries with important digital collections that fulfill the function of information and knowledge management institutions that carry out their activities in a new context dominated by technologies. Digital transformation is the only way that can ensure the university library's competitiveness and relevance.*

Keywords: *digital inclusion; digital libraries; digitization; digital transformation, electronic journals, institutional repository, vocational training*

Actuala etapă de dezvoltare tehnologică a conferit tehnologiei capacitatea de a genera schimbări la nivel comportamental, al mentalității și a proceselor fundamentale de funcționare a societății. Dintre numeroasele provocări, diverse și fascinante cu care ne confruntăm astăzi, cea mai intensă și mai importantă este înțelegerea și modelarea noii revoluții tehnologice, care implică transformarea omenirii. A început o revoluție care schimbă fundamental modul în care trăim, lucrăm și interacționăm. Sunt schimbări profunde în toate industriile, marcate de apariția unor noi modele de afaceri și de restructurarea sistemelor de producție, consum, transport și distribuție. În societate are loc o schimbare de paradigmă determinată de modul în care lucrăm, comunicăm, ne exprimăm, ne informăm și ne distrăm.

¹ ababililia@gmail.com

² prian.tatiana@gmail.com

Ultimii ani au deschis calea spre o nouă eră în tehnologie care a remodelat viața de zi cu zi, așa cum o cunoaștem, eliminând procesele depășite și dând naștere unor sectoare cu totul noi. Unele dintre conceptele din arealul cercetării în științele educației care au cunoscut o expansiune semnificativă sunt digitizarea, digitalizarea și transformarea digitală.

Transformarea digitală este imperativă pentru toate companiile și cu precădere instituțiilor infodocumentare. Acestea vor rămâne competitive și relevante pe măsură în care reușesc să se transforme digital. Ceea ce nu este clar pentru mulți:

- *Ce înseamnă transformarea digitală?*
- *Care sunt pașii specifici pe care trebuie să-i parcurgem?*
- *Este necesar să proiectăm noi locuri de muncă pentru a asigura transformarea digitală?*
- *Ce aspecte din strategia noastră trebuie să se schimbe?*

Este important de menționat că transformarea digitală este una dintre prioritățile UE. Parlamentul European elaborează politicile care vor întări capacitățile Europei în noile tehnologii digitale, vor deschide noi oportunități pentru afaceri și consumatori. Totodată, aceste politici vor susține dobândirea de competențe digitale și vor ajuta la digitalizarea serviciilor publice, cu respectarea drepturilor și valorilor fundamentale. (<https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/society/>).

Transformarea digitală presupune transformarea profundă și accelerată a *activităților, proceselor, competențelor și modelelor de afaceri*, în conformitate cu oportunitățile tehnologiilor digitale precum și impactul lor asupra activității cognitiv-emoționale, comportamentului și acțiunilor indivizilor care conduc la realizarea unei noi economii și societăți.

În raport cu impactul pe care-l are și cronologia de implementare vom distinge trei aspecte: *digitizare, digitalizare și transformare digitală*.

 Digitizarea este trecerea (conversia) de la reprezentarea analogică (înregistrări pe bandă magnetică, documente pe hârtie sau oricare alt suport) la cea digitală. Prin digitizare creăm o ver-

siune digital a lucrurilor analogice, fizice, cum sunt: documentele pe hârtie, imaginile de pe microfilm, fotografii clasice, sunete, cărți, broșuri, reviste, tablouri, sculpturi, lucrări de arhitectură, etc.

 Digitalizarea se referă la adoptarea continuă a tehnologiilor digitale în toate activitățile sociale și umane posibile. Digitalizarea înseamnă utilizarea tehnologiilor digitale și a datelor (digitizate și nativ digitale) pentru a crea plusvalori, pentru a îmbunătăți afacerile, pentru a înlocui / transforma procesele de afaceri (nu doar pentru a le digitaliza) și pentru a crea un mediu pentru afaceri digitale, prin care informațiile digitale sunt la bază.

 Transformarea digitală este integrarea tehnologiei digitale în toate domeniile, schimbând fundamental modul în care se operează și se oferă valoare clienților. Este, de asemenea, o schimbare culturală care impune tuturor instituțiilor și organizațiilor să accepte schimbarea, să experimenteze.

În societatea contemporană, bibliotecile, pentru a-și îndeplini menirea sunt obligate să răspundă provocărilor mediului electronic, integrându-se în noul context informațional și de comunicare. Deja sunt vizibile o serie de mutații care se produc la nivelul bibliotecii ce țin de:

- structura de informare și documentare;
- procesele biblioteconomice;
- produsele și serviciile oferite;
- integrarea de profesii noi în domeniul științelor informării și comunicării;
- transformarea utilizatorului și a nevoilor sale de informare.

Asistăm astfel la transformarea bibliotecilor din biblioteci tradiționale în biblioteci hybrid și biblioteci cu importante colecții digitale devenind instituții manageri ai informației și cunoașterii care își desfășoară activitățile într-un nou context dominat de tehnologii. Transformarea digitală a bibliotecii presupune:

- E-cataloge;
- Infrastructură IT;
- Digitalizare și colecții digitale;
- Pagină Web și rețele sociale;

➤ Dezvoltare profesională.

Biblioteca Științifică USARB a acceptat noile provocări transformându-le în oportunități de restructurare a modului său de funcționare dar și a serviciilor prestate. Înțelegerea necesității formării unui viitor colectiv comun care să reflecte aceleași obiective și valori a servit drept principalul motiv de a face parte din Catalogul partajat al celor 7 biblioteci universitare din Republica Moldova, **LibUnivCatalog** (integrat pe platforma PRIMO), care conține peste un milion de înregistrări bibliografice: cărți, seriale, resurse electronice și alte tipuri de documente, reflectând colecțiile

bibliotecilor participante în proiect.

Pentru a putea stoca și prelucra în timp util fluxul mare de informații a fost necesară dezvoltarea unei infrastructuri IT proprii. Aceasta este formată din ansamblul de echipamente și soluții software utilizate pentru a comunica și accesa date, atât în interiorul cât și în exteriorul instituției. Infrastructura conferă bibliotecii posibilitatea de a livra soluții și servicii IT către angajați, parteneri, utilizatori. Ea include echipamente de rețea, servere, routere, modemuri, echipamente de tipărire, soft pentru comunicare și securitate.

În scopul sporirii accesului la colecția de documente pe care o deține, Biblioteca Științifică USARB pune la dispoziția utilizatorului următoarele colecții digitale:

- 📖 Repozitoriul Instituțional ORA USARB;
- 📖 Biblioteca digitală;
- 📖 Baza de date opere muzicale în format MP3;
- 📖 Baza de date SumarScanat.

Acestea conțin publicații (cărți, manuale, lucrări, teze, CD, ș.a.) care au fost convertite din mediul fizic în cel digital sau sunt într-un format digital născut.

Formarea profesională este un punct de sprijin important în dezvoltarea și evoluția profesională, mai ales în perspectiva schimbărilor tehnologice și sociale de ultimă oră. Schimbările tot mai dese obligă la o adaptare rapidă la situații profesionale tot mai diverse și mai provocatoare. Astfel, fiecare bibliotecar simte nevoia de a se specializa cât mai mult și pe mai multe arii din domeniul său de activitate. Bibliotecarii USARB participă la instruirile formale realizate de instituțiile autorizate/acreditate din republică dar și la diverse stagii, cursuri, webinare, workshopuri și traininguri, organizate de biblioteci, centre de formare, în cadrul proiectelor naționale/internaționale și instituționale.

Transformarea digitală este singura cale ce poate asigura bibliotecii universitare competitivitatea și relevanța activității sale. Implementarea inovațiilor dar și parteneriatul dintre bibliotecari și profesori transformă biblioteca într-un adevărat centru de învățare.

Unul din obiectivele anunțate de BŞ USARB în cadrul Strategiei de dezvoltare a Bibliotecii Științifice USARB pe anii 2017-2022 se referă anume la *Stabilirea direcțiilor prioritare de consolidare și modernizare a bibliotecii și Dezvoltarea mediului informațional relevant pentru procesele de instruire și cercetare în USARB* (http://www.libruniv.usb.md/images/pdf/strategii_politici/strategie_2017-2022.pdf).

Unii autori consideră că transformarea digitală este un termen eronat. Transformarea prin digitalizare este ceea ce căutăm de fapt. Digitalizarea este o soluție excepțională, ce aduce beneficii clare atunci când este implementată unde trebuie. Când un proces funcționează într-o manieră dezechilibrată ce nu poate fi susținută pe termen lung și împiedică instituția în a-și atinge scopurile strategice, atunci este nevoie de digitalizare. Doar când digitalizarea echilibrează și aduce lucrurile la o stare de funcțiune naturală, atunci transformarea prin digitalizare are sens. Transformarea prin digitalizare e viitorul.

Elementele transformării digitale precum:

- tehnologie - Integrarea tehnologiei digitale;
- proces - eficientizarea proceselor de lucru;
- îmbunătățirea experienței clienților;
- capacitatea de schimbare organizațională;
- strategizarea bazată pe peisaje tehnologice / digitale

sunt factorii de impact pentru activitatea instituțiilor infodocumentare prin modernizarea produselor și serviciilor deja existente și crearea de noi produse și servicii digitale. Astfel activitatea editorială a bibliotecilor, precum editarea revistelor de specialitate, tinde a trece la un alt nivel de publicare – cea electronică, utilizând un sistem editorial specializat.

Avantajele utilizării unui astfel de sistem implică:

- Disponibilitatea către un mare număr de utilizatori da-

torită accesibilității pe net;

- Acces deschis către toate volumele revistei (în dependență de politica editorială);
- Potențiala creștere a numărului de autori datorită posibilității autodepunerii materialelor către publicare;
- Reducerea costurilor pentru publicare - serviciile tipografice fiind excluse din ciclul de editare;
- Reducerea timpului de publicare a unui număr;
- Volum aproape nelimitat al numerelor datorită prezentării în format electronic;
- Număr minim de angajați implicați în activitatea editorială curentă.

Tehnologiile utilizate, sau altfel spus instrumentul software specializat pentru automatizarea proceselor editoriale trebuie să susțină o serie de cerințe și funcții obligatorii cum ar fi:

- *Servicii de reglementare* – recenzare și colaborare: administrarea nivelului de accesare, abonarea și expedierea notificărilor,
- *Servicii editoriale* – clasificare, publicare, stocare pe termen lung, conversia în diverse formate și distribuirea, statisticele de utilizare, legare în colecții,
- *Servicii de optimizare* – extragerea sau generarea automată de metadate,
- *Servicii de interoperabilitate* – protocolul OAI,
- *Servicii de editare* – bibliografiere, procesarea materialelor grafice, adnotarea, utilizarea unor formate specializate de prezentare a informațiilor.

Caracteristicile distinctive ce deosebește sistemul Open Journal Systems (OJS) sunt flexibilitatea și scalabilitatea sa, ce permite de a utiliza o platformă software instalată pentru publicare a mai multor periodice electronice, în plus, fiecare revistă primește propria URL, precum și un design personalizat. La fel ca trăsături specifice ce deosebesc acest sistem pot fi menționate și următoarele:

- nu sunt necesare cunoștințe speciale în programare web, a crea un site profesional al propriei reviste electronice și de

- ai deveni redactor șef poate orice cercetător;
- autorilor li este oferit un instrument interactiv special ce facilitează procedura de depunere a articolelor, precum și urmărirea etapelor de evaluare și publicare;
 - serviciile speciale facilitează comunicarea redacției cu autorii și cenzorii;
 - adaptibilitatea platformei permite personalizarea sistemului, adaptându-se necesităților și cerințelor instituției sau comunității științifice;
 - materialele publicate, cât și numerele de revistă propriu zise nu sunt limitate în volum;
 - posibilitatea de a pune în discuție articolele expediate pe site-ul publicației;
 - posibilitatea de a seta limba interfeței de lucru extinde accesibilitatea reviste (în acest context este necesar de a prevedea publicarea articolelor și a altor informații în limbile corespunzătoare).

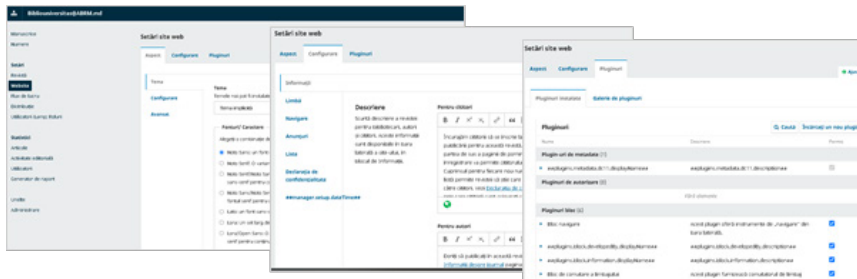
Setările și configurările funcționale ale reviste în sistemul OJS țin de categoria *Setări site web*:

- denumirea revistei;
- inițialele și acronimul acesteia;
- descrierea succintă a publicației;
- fonturile;
- culoarea antetului;
- vizualizarea imaginii de fondal pentru antet;
- comutării de limbi pentru interfața utilizatorului;
- descrierea revistei, care va fi afișată în SERP (Search Engine Results Pages);
- etichetele HTML personalizate (meta tag-uri introduse în capul fiecărei pagini).

Funcționalitatea paginii este asigurată prin activare de extensii cum ar fi:

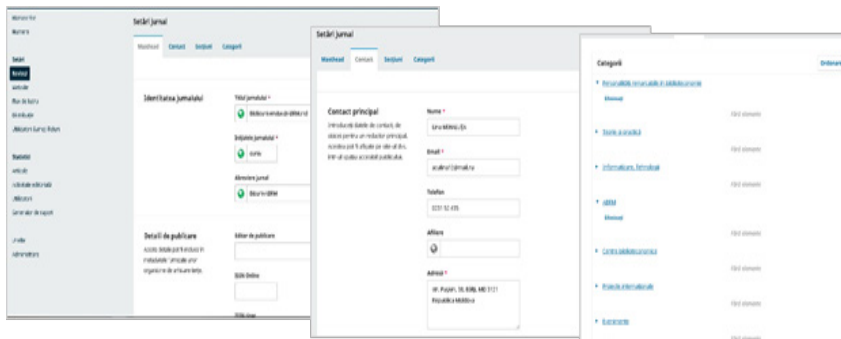
- metadatele Dublin Core;
- comutatorul de limbi;
- blocul de abonare;

- plugin profil ORCID – ce permite importul informațiilor despre profilul utilizatorului din ORCID;
- plugin Google Analytics;
- plugin de indexare Google Scholar;
- pluginuri de raportare;
- plugin de OAI Metadata Format.

Următorul pachet de setări și configurări funcționale ale sistemului țin de categoria *Setări jurnal*:

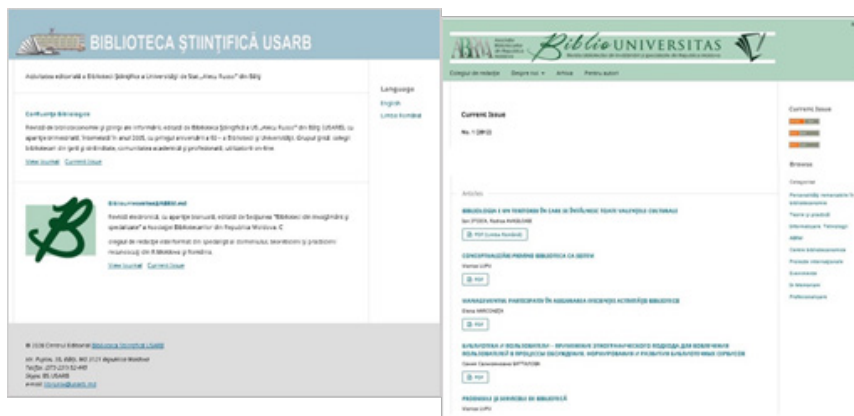
- identitatea revistei: titlul, acronimul;
- detalii de publicare: editor, ISSN;
- informație cheie: o scurtă descriere a revistei și echipa editorială;
- descrierea - informații despre revistă, ce poate prezenta interes pentru cititori, autori și cenzori, politica de acces deschis, domeniul de aplicare al revistei, notificarea privind drepturile de autor, istoricul revistei sau declarație de confidențialitate;
- persoana de contact (redactor șef, redactor executiv al revistei sau angajat al administrației revistei) și persoana de contact pentru asistență tehnică;
- secțiunile revistei;
- categoriile la care vor fi atribuite articolele (compartimentul secțiunii va fi supus setărilor mai extinse, când vor fi determinate rolurile și responsabilii).

Setările pentru organizarea procesului de lucru permit:

- structura formularului de prezentare a materialelor către publicare;
- cerințele de formatare - ghidul autorului;
- modul de recenzare;
- structura e-mailurilor generate de sistem expediate în numele revistei către autori sau cenzori, precum și semnătură adăugată la sfârșitul scrisorii.

Existența unui cont în sistem permite de a gestiona toate materialele prezentate către publicare, indiferent de etapa la care se află acum articolul sau de rolul care vă este atribuit (autor, editor corector).

Pentru a crea un conținut bine structurat și a eficientiza procesul de lucru toate configurațiile și informațiile necesită a fi colec-

tate / elaborate, sistematizate și aprobate de redacția revistei, pentru a realiza o structură și un sistem ce va permite o gestionare eficientă a revistei electronice.

Posibilitatea sistemului de a întreține pe o platformă mai multe reviste electronice ne va permite la finele proiectului migrarea revistei Bibliouniversitas@ABRM.md către sistemul OJS, având deja o experiență, de a iniția următorul.

Utilizarea unui sistem editorial cum ar fi cum ar fi OJS (sau simi- lară) atrage după sine o restructurare radicală a întregului proces editorial – de la depunerea materialului de către autor la formarea și publicarea numărului de revistă în sistem. Tranziția către aceste tehnologii va optimiza nu numai procesele de lucru ale editorului, dar va face și mai eficiente activitățile atât ale autorilor, cât și ale cenzorilor, reducând timpul decizional și, prin urmare, eficientizând actualizarea și difuzarea cunoștințelor prin publicarea rapidă a rezultatelor relevante ale cercetării, dar contribuie și la diseminarea lor în mediul științific global.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. *Incluziunea digitală a personalului de specialitate din biblioteci: competențe, învățare orientată* [on-line] [citat 21.10.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/50-54_26.pdf
2. *Developer documentation and publishing tips for all of the Public Knowledge Project's software*: User guides [online] [citat 26.10.2021].

Disponibil: <https://docs.pkp.sfu.ca/>

3. STAYER, Mihaela. *Incluziunea digitala a bibliotecarilor din învățământ: forme si metode* [on-line] [citat 19.10.2021]. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/images/pdf/2021/USARB_incluziune.pdf
4. TĂNASE, Viorel Iulian, PARASCHIV, Ruxandra Victoria. *Digitizare, digitalizare și transformare digitală* [on-line] [citat 21.10.2021]. Disponibil: http://www.cercetari.institutuldefilosofie.ro/Digitizare,digitalizare,transformare_digitala.pdf
5. ПРОКУДИН, Д. Е. Через открытую программную издательскую платформу к интеграции в мировое научное сообщество: решение проблемы оперативной публикации результатов научных исследований. В: *Научная периодика: проблемы и решения* [online]. 2013, nr. 6 (18), pp. 13-18. ISSN 2218-7766 [citat 26.10.2021]. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/chez-otkrytuyu-programmnyu-izdatelskuyu-platformu-k-integratsii-v-mirovoe-nauchnoe-soobschestvo-reshenie-problemy-operativnoy>